

Co)likheter

En rapport om unga
minoriteters och urfolks
förutsättningar för
organisering

INNEHÅLLS FÖRTECKNING

1.	NATIONELLA MINORITETER – OLIKHETER OCH LIKHETER	4
2.	INTERVJUER OCH MATERIAL	5
3.	RAPPORTENS STRUKTUR	6
4.	MINORITETSLAGSTIFTNING	7
	4.1 Svensk lagstiftning	7
	4.2 Internationell lagstiftning	7
	4.3 Minoritetslagstiftningens framtid	7
5.	NATIONELL MINORITET – ETT OMDEBATTERAT BEGREPP	9
6.	DE INTERVJUADE ORGANISATIONERNA	11
	6.1 Judiska ungdomsförbundet	11
	6.2 Met Nuoret	11
	6.3 Sáminuorra	12
	6.4 Sverigefinska ungdomsförbundet	12
7.	SAMMA KATEGORI, OLIKA MÅL OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	14
	7.1 Förutbestämd agenda för samverkan	14
	7.2 Olika frågor – Samma forum	15
	7.3 Samma lagstiftning – Olika mål och förutsättningar	16
8.	UTMANINGAR, MÅLSÄTTNINGAR & VERKSAMHETER	17
	8.1 Samverkan	18
	8.2 Påverkan	22
	8.3 Behov av ökad kunskap om minoriteter och urfolk	27
	8.4 Andra viktiga påverkansfrågor	32
	8.5 Att nå en utspridd och begränsad målgrupp	35
	8.6 Medlemsengagemang	41
	8.7 Olika vägar till att engagera medlemmar	45
9.	SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	46

1. NATIONELLA MINORITETER – OLIKHETER OCH LIKHETER

Den här rapporten syftar till att fungera som underlag för vidare kapacitetsstärkande insatser för ungdomsförbunden för de fem nationella minoriteterna och andra ungdomsorganisationer med liknande förutsättningar och utmaningar. Rapporten bygger på intervjuer med representanter för fyra av fem av de nationella minoriteternas ungdomsförbund.

Anslaget till rapporten har varit öppet, med syfte att få en bred inblick och förståelse för de olika organisationernas situation. Därigenom får vi bättre kunskap om hur ungdomsförbunden kan få bättre förutsättningar att samla och engagera barn och unga i sina intressefrågor, kräva och värna sina rättigheter, öka kunskapen och förståelsen för de nationella minoriteternas rättigheter och utmaningar, och få ökat demokratiskt inflytande och makt över samhällsutvecklingen.

Det ska i transparensens namn framhållas att LSU:s ingång inför det här projektet bland annat var att identifiera gemensamma nämnare och likheter mellan de olika minoritetsförbunden för att därigenom ta fram en samlad strategi som skulle vara behjälplig och användbar för alla fem förbund. Vad studien visat är dock att de intervjuade förbundens intressen, förutsättningar och målsättningar är påfallande olika. Vad som i synnerhet sammanför organisationerna är att de i lagstiftning och andra dokument faller in under beteckningen 'nationell

minoritet' och därmed behandlas som tillhörande en särskild och sammanhållen kategori. Vi kommer senare i rapporten utveckla vad olikheterna mellan förbunden består i men också lyfta fram problem, och potentiella fördelar, som uppkommer till följd av kategoriseringen 'nationell minoritet'.

Vad man kan ta med sig in i den här rapporten är alltså att olikheterna mellan organisationerna tycks vara större än likheterna, särskilt vad gäller frågor om de nationella minoriteters rättigheter, anspråk och förutsättningar. Genom den här rapporten hoppas LSU därför lyfta olikheterna och visa på att den komplexitet, bredd och mångsidighet som gäller för ungdomsrörelsen i stort också gäller de nationella minoriteternas ungdomsförbund.

Skillnader till trots visar den här rapporten att de intervjuade förbunden på vissa områden beskriver liknande utmaningar. Inte nödvändigtvis vad gäller frågor kopplade till förbundens roll som representant och röst för barn och unga tillhörande en viss nationell minoritet eller urfolk, utan snarare vad gäller organisatoriska och civilsamhälleliga utmaningar så som ideellt engagemang, samverkan, kommunikation och begränsade målgrupper. Detta gör också att den här rapporten inte tvunget ska läsas endast som en rapport om ungdomsförbund för nationella minoriteter och urfolk, utan också som en rapport om ungdomsrörelsens utmaningar generellt och om mindre organisationers förutsättningar och utmaningar mer specifikt.

2. INTERVJUER OCH MATERIAL

Fyra av de fem nationella minoriteternas ungdomsförbund intervjuades för den här rapporten. Dessa var Judiska ungdomsförbundet, Met Nuoret, Sverigefinska ungdomsförbundet och Sáminuorra.

Romska Ungdomsförbundet hade dessvärre inte möjlighet att delta i studien. Rapporten behandlar alltså inte Romska Ungdomsförbundets situation, vilket förstås begränsar kartläggningens omfattning, bredd och möjlighet att sammanföra samtliga ungdomsförbund för nationella minoriteters perspektiv.

De fyra intervjuer som kom till stånd genomfördes mellan den 16 - 24 oktober 2018. Under samtliga intervjuer deltog minst en

representant från förbundsstyrelsen och under två av intervjuerna deltog även generalsekreterare. Intervjuerna är förstås inte representativa för hela förbundet utan ger i första hand uttryck för intervjupersonernas egna upplevelser, förståelse och erfarenheter. Vi upplever dock att de intervjuade har varit väl insatta i respektive organisationsstruktur, verksamheter och utmaningar.

Eftersom målet med intervjuerna var att skapa en bred förståelse för organisationernas situation behandlade frågorna ett stort spann av områden som kunde vara av relevans. Intervjuerna hölls öppna för att ge respektive organisation möjlighet att utveckla kring de frågor de själva ansåg som särskilt viktiga och prioriterade.

Det frågeformulär vi utgick ifrån behandlade därför teman snarare än ett preciserat frågebatteri. De teman som togs upp var:

- De intervjuades roll och bakgrund i organisationen
- Medlemmar
- Organisationsstruktur
- Administration & ekonomi
- Verksamheter
- Intern och extern kommunikation
- Politiskt påverkansarbete
- Samverkan och samarbete
- Organisationsspecifika frågor härrörande från organisationernas verksamhetsplaner och -berättelser

3. RAPPORTENS STRUKTUR

Den här rapporten är uppdelat i sex delar. Först görs en översiktlig beskrivning av minoritetslagstiftningen, hur den har utvecklats, vart den är på väg och vilka särskilda rättigheter och skydd som ska omfatta de fem nationella minoriteterna. Därefter diskuteras minoritetsbegreppets innebörd: hur begreppet används i lagstiftning, av det offentliga och hur det förstås och används av minoritetsorganisationerna själva.

I nästkommande del presenteras översiktlig information om de fyra intervjuade organisationerna. I de därefter efterföljande delarna analyseras materialet från intervjuerna. Först diskuteras organisationernas olikheter, skenbara likheter och vad det innebär att bli kategoriserad som nationell minoritet. Vidare presenteras de gemensamma målsättningar, utmaningar och problem som vi har identifierat genom studien. Rapporten avslutas med en kort sammanfattning och diskussion om förbundens förutsättningar, likheter och olikheter samt vilka konsekvenser detta har för utformning av samverkan och samarbete.

4. MINORITETSLAGSTIFTNING

4.1 Svensk lagstiftning

Sverige har i nära 20 år haft en särskild och samlad politik för att stärka de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Detta sedan Sverige år 2000 skrev under ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och en europeisk stadga om minoritetsspråk. Det var i samband med Sveriges undertecknade av konventionen som samer, judar, romer, torne-dalingar och sverigefinnar fick statusen som nationella minoriteter.

Sedan dess har flera lagar som reglerar de nationella minoriteternas skydd och rättigheter inrättats. I huvudsak är det lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, delar av språklagen (2009:600) och skollagen (2010:800) som behandlar minoritetsrättigheter. Även i regeringsformens kapitel 1 §2 fastslås det allmännas skyldighet att främja minoriteternas språk och kultur, verka för deras inflytande och delaktighet, motverka utsatthet och diskriminering och främja deras möjlighet för egen organisering¹.

I grunden syftar den svenska lagstiftningen till att ”ge skydd för de nationella minoriteterna och att stärka deras möjlighet till inflytande samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande”.²

4.2 Internationell lagstiftning

Det finns flera internationella konventioner och lagar som reglerar minoriteters och ur-

folks rättigheter. FN:s generalförsamling har antagit en icke bindande men vägledande deklaration som säger att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att personer som tillhör minoriteter ska få förutsättningar att ”åtnjuta de mänskliga rättigheterna [...] och att utveckla sin kultur samt att utveckla och lära sig sitt språk”³.

Vidare fastslår den europeiska konventionen, som sedan 1995 är svensk lag, att ”åtnjutande av de fri- och rättigheter som anges i konventionen ska säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt”.⁴

4.3 Minoritetslagstiftningens framtid

Det har sedan 2016 pågått en statlig utredning som syftar till att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. I regeringens proposition ’En starkt minoritetspolitik’ som lämnades till riksdagen i mars 2018 föreslås ändringar i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.⁵ Dessa lagändringar syftar enligt propositionen till att stärka det grundläggande skyddet för de nationella minoriteternas språk och kultur. Det föreslås även lagändringar som ska stärka de utökade rättigheterna som finns inom de särskilda förvaltningsområdena för de samiska språken, finska och meänkieli.⁶

¹Regeringen nystart 2018, s.14–15

⁴Skr. 2017/18:282, s.12

²Skr. 2017/18:282, s.15

⁵prop. 2017/18:199

³Skr. 2017/18:282, s.12

⁶prop. 2017/18:199, s.1

I propositionen finns också förslag som syftar till att stärka barn och ungas inflytande över minoritetspolitiken, bland annat genom utökade möjligheter till samråd med stat, landsting och kommun. Vidare föreslås att en större del av verksamheten på förskola ska erbjudas på minoritetsspråk och att kommunerna ska tillfråga vårdnadshavare om de vill ha plats i förskola på minoritetsspråk.

Den första januari 2019 reviderades minoritetslagen (2009:724) och många av de ändringar för att stärka de nationella minoriteternas rättigheter och det offentliga skyldigheter som föreslagits i propositionen antogs. Bland annat är kommunerna nu skyldiga att anta tydliga mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Även nationella minoriteters rätt till offentligt samråd stärktes. Lagändringarna utökar också det offentliga skyldigheter att samråda och samverka med barn och unga, även de som inte är organiserade i organisationer eller föreningslivet.⁷ Det är dock fortfarande oklart vad den förändrade lagstiftningen kommer innebära i praktiken. De organisationer vi har pratat med har haft en övergripande försiktig hållning och är inte övertygande om att en ny lagstiftning kommer innebära lösningen på de problem de upplever.

⁷<http://www.minoritet.se/5102>

5. NATIONELL MINORITET – ETT OMDEBATTERAT BEGREPP

**I Sverige är romer, judar, samer, sverigefinnar och tornedalingar erkända som minoriteter. Romani chib, jiddisch, samiska, finska och meänkieli erkända som nationella minoritets-
språk. Samerna innehar även en särskilt status som urfolk vilket innebär utökade rättigheter och skydd, bland annat vad gäller rätt att nyttja mark och skydd från exploatering.**

Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om hen anser sig tillhöra en nationell minoritet. Självidentifikation är alltså grunden för minoritetstillhörighet. Det finns således inget krav på att någon som känner anknytning till en viss minoritet också måste kunna tala eller förstå ett minoritets-
språk. Det är också möjligt för en individ att identifiera sig som tillhörande flera nationella minoriteter samtidigt.

Begreppet nationell minoritet är omdebatterat på flera områden. Bland annat diskuteras varför vissa minoritetsgrupper är inkluderade men andra inte. I den ramkonvention som Sverige undertecknade år 2000 fanns ingen tydlig definition av vad nationell minoritet innebär varför riksdagen fastslog kompletterade kriterier. Dessa innebar att

för att en grupp ska räknas som nationell minoritet i Sverige ska den ha:

- En uttalad samhörighet och en icke dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet.
- En vilja och strävan att behålla sin identitet.
- Historiska och långvariga band med Sverige.⁸

Det finns fler grupper än de nationella minoriteterna som kan sägas uppfylla de här kriterierna men inte erhållit statusen som nationell minoritet vilket gjort att frågan är omstridd. Särskilt innebörden av det sista

⁸minoritet.se/minoritetspolitik

6. DE INTERVJUADE ORGANISATIONERNA

6.1 Judiska ungdomsförbundet

ORGANISATIONEN:

Judiska ungdomsförbundet (JUS) är en paraply-organisation som stöttar judiskt barn- och ungdomsliv i Sverige. Organisationens främsta syfte är att stötta medlemsföreningarna med till exempel administration, ekonomiskt bidrag och resurser. JUS får verksamhetsbidrag från MUCF som sedan fördelas bland medlemsföreningarna. JUS bedriver också politiskt påverkansarbete och representerar medlemsföreningarna i media gentemot myndigheter, politiker och beslutsfattare. Förutom årsmötet anordnar organisationen viss egen verksamhet som till exempel debattkvällar, utbildningar och After-Work.

KANSLI:

JUS kansli ligger i centrala Stockholm och består av en heltidsanställd generalsekretärare.

FÖRENINGAR:

JUS medlemsföreningar och medlemmar, finns framförallt i Göteborg, Malmö och Stockholm. I nuläget har JUS sexton aktiva medlemsföreningar och fyra som ligger i träda och inte är aktiva för tillfället.

MEDLEMMAR:

Totalt har JUS medlemsföreningar drygt 1500 medlemmar. De flesta av medlemmarna är mellan 15 och 22 år men den uttalade målgruppen sträcker sig mellan åldrarna 6 till 30.

STYRELSE & ÅRSMÖTE:

I JUS styrelse sitter mellan 5–6 personer. Mötena sker i Stockholm en gång i månaden. Årsmötet äger rum över en dag Stockholm. Organisationen betalar resa men inte boende för deltagarna. Vanligtvis kommer en till två deltagare från varje medlemsförening.

6.2 Met Nuoret

ORGANISATIONEN:

Met Nuoret startades 2014 på initiativ av Svenska Tornedalingarnas Riksförbund – Tornionlaaksonlaiset (STR-T) inför projektet Ung Minoritet. Met Nuoret räknas sedan starten som en lokalkrets till STR-T och är därför inte en helt självständig organisation. Met Nuoret är en partipolitiskt obunden organisation som samlar barn och unga som känner någon form av samhörighet med språket meänkieli och språkområdets kultur och historia. Målet är enligt organisationen att ”stärka unga tornedalingars identitet, språkliga och kulturella utveckling” och att vara ett ”språkrör för barn och ungdomar i högre instanser”¹⁴. Organisationen samlar alltså inte endast de tornedalingar som bor i Tornedalen utan alla som känner samhörighet med Tornedalen och meänkieli.

¹⁴<http://www.metnuoret.se/>

KANSLI:

Organisationen har inget eget kansli men anlitar STR-T:s kansli-personal för vissa administrativa uppgifter såsom bokföring och redovisning.

MEMLEMMAR:

Met Nuoret har omkring 200 medlemmar varav cirka 120 är under 25 år. Organisationen får därför inget statsbidrag av MUCF eftersom det då krävs 200 medlemmar under 25 år.

STYRELSE & ÅRSMÖTE:

Styrelsen består av totalt sju personer som har möte en gång i månaden. Eftersom styrelsen bor på olika platser i Sverige och Finland sker styrelsemötena ofta över Skype. På årsmöten kommer endast styrelsen och ibland före detta styrelsemedlemmar. Detta trots att organisationen meddelar medlemmarna att organisationen står för både resa och boende.

6.3 Sáminuorra

ORGANISATIONEN:

Sáminuorra bildades 1963 som en gren inom Svenska Samernas Riksförbund men har sedan 80-talet varit en självständig organisation som arbetar efter det övergripande målet att förbättra livsvillkoren för unga samer. Grundtanken är att Sáminuorra ska var en organisation ”av och för alla samiska ungdomar”¹⁵.

KANSLI:

Organisationens kansli ligger i Jokkmokk där en deltidsanställd organisationssekreterare arbetar med den löpande verksamheten, administration och ekonomi.

MEMLEMMAR:

Sáminuorra har närmare 400 medlemmar och medlemsantalet är på uppgång. Alla samiska barn och ungdomar mellan 6–30 har rösträtt vid förbundets årsmöte.

FÖRENINGAR:

I nuläget har organisationen inga officiella lokalföreningar men tre är under uppstartande.

STYRELSE & ÅRSMÖTE:

På årsmötet väljs en styrelse bestående av totalt sexton ledamöter och en ordförande. Åtta av ledamöterna är ordinarie och åtta är suppleanter, men samtliga ledamöter kallas till alla styrelsemöten och har rösträtt. Styrelsemötena ambulerar till olika platser runt om i Sápmi och styrelsen sammanträder fyra gånger per år. Organisationen betalar resa och boende för samtliga deltagare på årsmötet där ett hundratal samiska barn och ungdomar brukar delta.

6.4 Sverigefinska ungdomsförbundet

ORGANISATIONEN:

Sverigefinska ungdomsförbundet bildades 1993 under namnet Sverigefinsk ungdom. Tidigare var organisationen en ungdomssektion i Sverigefinska Riksförbundet.¹⁶ Organisationen bedriver politiskt påverkansarbete för unga sverigefinnars rättigheter med fokus på rättigheter kopplade till språk och kulturutövning.

KANSLI:

Kansliet ligger i Stockholm och har en heltidsanställd verksamhetskoordinator.

¹⁵Saminuorra.org

¹⁶https://arkisto.org/wp-content/uploads/2017/09/Santala_Sverigefinskaungdomsforbundetidag.pdf

FÖRENINGAR:

Sverigefinska ungdomsförbundet är paraplyorganisation för tolv aktiva föreningar. En majoritet av dessa är studentföreningar och den största delen av medlemsbasen består i nuläget av studenter från Finland. Föreningarna får stöd av förbundet med allt från styrelse- och ledarskapsutbildningar, till administration och ekonomiskt stöd.

MEDLEMMAR:

Förbundet har omkring 900 medlemmar men tros vara på nedåtgående, mycket eftersom allt färre finska studenter väljer att studera i Sverige.

STYRELSE OCH ÅRSMÖTE:

Förbundsstyrelsen består av sex personer som sammanträder en gång i månaden på organisationens kansli i Stockholm. Årsmöten hålls på olika platser runt om i Sverige. Organisationen bekostar resa och boende på årsmötena.

7. SAMMA KATEGORI, OLIKA MÅL OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Flera av de intervjuade organisationerna uttryckte att det många gånger har inneburit problem att bli kategoriserad som nationell minoritet. Problematiken härleds ofta till att organisationen genom kategoriseringen antas dela stora likheter med andra minoritetsgrupper.

Detta trots att de frågor förbunden driver, de problem och förutsättningar som finns, ofta skiljer sig kraftigt åt mellan organisationerna. Att trots detta bli inhyst under samma kategori uppfattas av flera av de intervjuade som tröttsamt och ineffektivt:

” Ofta är det svårt med nationella minoritetssamråd. De nationella minoriteterna har olika behov och driver olika typer av frågor. (Intervju JUS)

”

7.1 Förutbestämd agenda för samverkan

JUS menar att det finns en förbestämd agenda kring vika frågor som ska diskuteras och avhandlas i samverkan mellan minoritetsorganisationer och det offentliga. Många gånger innehåller agendan frågor som inte är av direkt relevans för JUS eller andra nationella minoritetsorganisationer. JUS pekar till exempel på språkfrågan. Organisationen blir ofta inbjuden till samverkan och samtal om hur det offentliga bättre kan arbeta för att stärka tillgången till jiddisch inom skola, vård och andra offentliga miljöer. Detta trots att det att intresset inom JUS för att driva frågan är litet:

” De flesta unga personer som läser jiddisch gör ju det för att de tycker det är en kul fritidssysselsättning. Så för oss blir det märkligt att myndigheter och landsting bjuder in oss till möten där jiddisch står högst upp på dagordningen. Men för oss är det inte en prioriterad fråga.

Vi vill hellre påverka hur utbildningsmaterialet om judar ser ut och hur religionsutbildningen fungerar. Eller hur skolor kan se till så att judiska elever kan få tillgång till kosher-mat. Vi har så många andra frågor som vi tycker är viktigare än jiddisch. Ändå är upplevelsen att vi alltid måste prata om jiddisch i kontakten med det offentliga. (Intervju JUS)

”

Samtidigt vet JUS att språkfrågan är viktig för andra minoritetsorganisationer varför man inte gärna problematiserar arbetet med språkrevitalisering och -utbildning under pågående samverkansmöte. Så, eftersom JUS upplever att det offentliga intresse, på grund av lagstiftningens kategorisering och tydliga språkfokusering, ofta riktas mot språkfrågan finns få tillfällen att lyfta problem och utmaningar som anses mer relevanta för judiska barn och unga:

Vi skiljer oss väldigt mycket från varandra, har olika förutsättningar och behov och skiljer oss som grupper. Men när ska det passa att lyfta det?
(Intervju JUS)

Eftersom agendan för samråden vanligtvis är förbestämd av den sammankallande offentliga aktören upplever JUS det svårt att föra in andra frågor i samtalet. Organisationen upplever att detta i så fall hade skett på bekostnad av andra minoritetsorganisationer som aktivt driver språkfrågan.

För JUS innebär alltså att kategoriseringen som nationell minoritet och de politiska frågor som genom lagstiftningen knutits till samtliga nationella minoriteter begränsar utrymmet att diskutera frågor som är mer relevanta för JUS. Minoritetsråd upplevs därför ibland som tidsödande och irrelevanta. JUS menar att samråden hade kunnat bli mer effektiva om de anpassades efter varje minoritetsgrupps särskilda förutsättningar och prioriteringar.

7.2 Olika frågor – Samma forum

Också Sáminuorra framhåller det som problematiskt att organisationen i olika sammanhang blir hopbuntad med de andra nationella minoriteterna. På samma sätt som JUS ser Sáminuorra att de minoritetspolitiska frågorna som diskuteras gemensamt i minoritetssamråd och med myndigheter ofta inte är relevanta för unga samer. Detta bottnar bland annat i skillnaden mellan urfolk och nationell minoritet. För Sáminuorra är frågor om rätt till traditionella samiska näringar så som jakt, fiske och renskötsel av stor betydelse, liksom relaterade frågor rörande mark och landrättigheter och kampen mot gruvsdrift och annan exploatering av Sápmi. Sådana frågor är särskilda för samer som urfolk vilket gör att Sáminuorra upplever att de inte alltid får ut något av gemensamma samverkansgrupper med andra nationella minoriteter:

”
Vi är inte med i allt vi blir bjudna till. En del saker tackar vi nej till för vi har inget intresse. Det är ganska mycket vi känner att vi inte har något utbyte av. **(Intervju Sáminuorra)**”

För Sáminuorra finns den här problematiken inte bara i relation till myndigheter utan också i relation till andra nationella minoritetsorganisationer. Det genom åren funnits många projekt som syftar till att samla de nationella minoriteternas ungdomsorganisationer för att gemensamt ta fram politiska plattformar. Enligt Sáminuorra har grunden för dessa samarbeten byggts på en föreställning om de nationella minoriteternas stora likheter vad gäller förutsättningar, problemformuleringar och politiskt påverkansarbete. Enligt Sáminuorra är detta en felaktig premis, varför samarbetet inte alltid utmynnat i något som gynnar Sáminuorras

medlemmar. Sáminuorra delar alltså JUS uppfattning att kategoriseringen nationell minoritet kan vara begränsade och ineffektiv, särskilt när det kommer till gemensamma plattformar för politiskt påverkansarbete.

7.3 Samma lagstiftning – Olika mål och förutsättningar

Det finns en bild av att lagstiftningen och kategoriseringen av nationella minoriteter gör att samtliga minoriteter betraktas som lika av myndigheter och andra offentliga aktörer. Alla minoritetsorganisationer förväntas driva liknande frågor och ha liknande intressen.

Minoritetssamråd upplevs därför som något som myndigheterna måste pricka av snarare än ett öppet samtal där det offentliga lyssnar av vilka behov och frågor de olika nationella minoritetsorganisationerna har. För vissa av minoritetsorganisationerna, särskilt de som driver frågor om språkkvitalisering, kan den typen av samverkan vara effektiv och gynnsam, men för andra är den hämmande och tidsödande.

En viktig lärdom är därför att de nationella minoriteterna och dess barn- och ungdomsorganisationer inte bör betraktas som en enhet med liknande förutsättningar, prioriteringar eller politiska mål. Det finns gemensamma beröringspunkter som vi kommer till senare men i många fall är de fem nationella minoriteternas mål och förutsättningar väldigt olika. Att basera samverkan och samarbete på premissen att de alla representerar nationella minoriteter kan därför skapa en felaktig bild av likhet som i vissa fall begränsar organisationernas möjlighet att driva och diskutera de frågor organisationerna själva prioriterar. Kategorisering-

en tycks bidra till skapandet av skenbara likheter mellan de nationella minoriteterna, där själva beteckningen nationell minoritet utgör underlag för vilka frågor som ska diskuteras och samverkas kring, snarare än gruppernas faktiska intressen och förutsättningar.

För LSU:s arbete gentemot de nationella minoritetsorganisationerna innebär detta att upplägget för de workshops, utbildningar och samtal som arrangeras i LSU:s regi inte behandlar eller strävar efter att ta fram gemensamt sakinnehåll i politiskt påverkansarbete. Detta har varit en explicit önskan från flera av de intervjuade organisationerna som upplever att framtagandet av en gemensam minoritetspolitisk agenda tidigare har varit fruktlös och inte gagnat de deltagande organisationerna. Detta eftersom ungdomsförbunden upplever att deras politiska mål-sättningar och förutsättningar är allt för olika. Försök att ta fram en gemensam agenda har därför känts forcerad.

8. UTMANINGAR, MÅLSÄTTNINGAR & VERKSAMHETER

Olikheter till trots har LSU genom den här studien också identifierat utmaningar och förutsättningar som är gemensamma för de olika förbunden. Vissa av dessa likheter är direkt kopplade till förbundens status som representanter för barn och unga som identifierar sig som tillhörande en nationell minoritet eller urfolk. Dessa är ofta kopplade till minoritetslagstiftningen som syftar till att ge särskilt skydd och inflytande till nationella minoriteter och urfolk.

Den lagstadgade rätten till skydd och inflytande medför att minoritetsorganisationerna ofta blir inbjudna till samråd med olika offentliga instanser eller ombeds lämna remissförslag på ny lagstiftning. Oavsett den upplevda kvaliteten av samverkan, som vi kommer till senare, skiljer sig minoritetsorganisationernas situation från många andra delar av ungdomsrörelsen som i lägre utsträckning blir kontaktade av det offentliga för samverkan och påverkan.

LSU har också identifierat likheter som är mer organisatoriska och kopplade till en begränsad och inte sällan utspridd och svårnådd målgrupp. Dessa likheter är alltså inte direkt kopplade till organisationernas status som minoritetsrepresentanter utan mer allmängiltiga för ungdomsrörelsen i stort.

De områden som här diskuteras utifrån intervjustudien är:

- Samverkan
- Kommunikation
- Medlemsengagemang
- Påverkan

8.1 Samverkan

8.1.1 UTBREDD SAMVERKAN MED DET OFFENTLIGA

Det finns en tämligen utbredd samverkan mellan samtliga intervjuade organisationer och myndigheter, landsting och i vissa fall kommuner. Samtliga av de fyra intervjuade organisationerna uppger att de ofta blir inbjudna till olika former av samarbete och samråd.

Met Nuoret, som är en förhållandevis ny och liten organisation, menar att det finns stora möjligheter till samverkan och påverkan men att organisationens resurser är för små för att till fullo utnyttja möjligheterna:

Vi har så mycket möjligheter. Jag har aldrig varit i en förening med så mycket resurser eller som har de plattformar vi har. Att vara få vara remissinstans till exempel. Det finns enorma möjligheter att jobba med de här frågorna men vi har inte tid. Det är bara tiden som är gäckande. Det är ganska frustrerande när man vet hur mycket man kan göra och att så många vill göra saker med en: från universitetshåll, till myndighetshåll och organisationshåll. Så det är ett väldigt delikat problem, men stressande. (Intervju Met Nuoret)

Bilden av att ofta blir tillfrågad och inbjuden i olika sammanhang delas av de andra organisationerna vi pratat med. De andra intervjuade organisationerna är dock större, har mer personalresurser och har möjlighet att medverka på fler möten, varför förfrågningar om samråd inte upplevs som lika stressande. Sverigefinska ungdomsförbundet menar att organisationen har möjlighet att delta i stor utsträckning men medverkar utifrån bedömning av samverkans relevans:

“Vi värderar utifrån varje ämne om det är rimligt eller inte. Men jag skulle säga att vi går på de flesta, åtminstone av det som känns relevant.” (Sverigefinska ungdomsförbundet)

Också JUS menar att organisationen ofta blir inbjuden att delta i samråd och samverkansgrupper:

Det är lite olika (samverkansgrupper) hela tiden. Till exempel genom Stockholms läns landsting och Landstingsstyrelsen där vi ofta pratar om språk och rätten att få till exempel vårdinformation på sitt språk. (Intervju JUS)

Sáminuorra känner inte heller att de blir exkluderade från sammanhang de berörs av. Framförallt på riksnivå finns en ganska utbredd samverkan. Dock deltar organisationen inte i allt de blir inbjuden till:

”

På riksnivå blir vi inbjudna till mycket. Till samråd med kulturdepartementet till exempel. Och med sametinget. Men vi är inte med i allt vi blir bjuda till. En del saker tackar vi nej till för vi har inget intresse. Det är ganska mycket vi känner att vi inte har något utbyte av. Sen är det också en fråga om personresurser och ekonomi. Men vi ser det inte som ett problem att vi är underrepresenterade i frågor vi borde vara med i. (Intervju Sáminuorra)

”

Det finns en samstämmig uppfattning bland de intervjuade organisationerna att de blir inbjudna till samverkan och samtal med offentliga aktörer. Detta till trots uppger samtliga organisationer att det finns problem med hur samverkan faktiskt fungerar och vilka reella möjligheter organisationerna har att på ett kvalitativt vis delta i samverkan.

8.1.2 BRISTANDE RESURSER & KORTA DEADLINES

Som citaten nedan belyser upplever de intervjuade organisationerna att de inte har möjlighet att delta i allt de blir inbjudna till på grund av bristande ekonomiska och personmässiga resurser. Det finns helt enkelt inte tid eller ekonomi nog att vara med på så mycket man hade velat. I intervjuerna framkommer att detta är en stressfaktor eftersom representanterna känner sig otillräcklig när de inte har möjlighet att företräda organisationen i den utsträckningen de hade önskat:

”

Det finns enorma möjligheter att jobba med de här frågorna men man har inte tid. Det är bara tiden som är gäckande. Det är ganska frustrerande när man vet hur mycket man kan göra och att så många vill göra saker med en.

(Intervju Met Nuoret)

”

Det finns dock tillfällen då organisationerna har blivit tilldelade resurser för att göra remissutlåtanden och delta i samarbete. Met Nuoret tar upp exemplet med arbetet med den nya minoritetslagstiftningen där organisationen arbetat som remissinstans:

” Det har varit väldigt mycket (arbete) med lagen om en ny minoritetspolitik. Där fick vi också pengar för att avsätta tid som remissinstans. Vi fick en ganska stor pott vilket gjorde att vi hade råd att träffas och prata igenom lagen. **(Intervju Met Nuoret)** ”

Tack vara att medel avsattes för att delta i arbetet fick organisationen alltså reell möjlighet att sätta sig in i lagstiftningen och arbeta fram en självständig och initierad ståndpunkt. Dessvärre tycks det här vara mer undantag än regel vid samverkan och remissarbete. Ofta upplever organisationerna att det inte finns tid eller resurser för att på ett kvalitativt och hållbart sätt delta i politisk samverkan. För att komma runt problematiken väljer Met Nuoret många gånger att skriva under moderorganisationens STR-T:s remissvar och utlåtanden:

” Indirekt jobbar vi med remissvar, via STR-T. Vi får också remisserna men vi har inte tid att läsa in oss på det. Så ofta läser vi igenom deras svar och ser om det är något vi inte håller med om. Annars är det ofta: 'det här ser ju bra ut', så gör vi vårt eget svar där vi säger att vi håller med STR-T, men det är mest för att legitimera deras åsikt. **(Intervju Met Nuoret)** ”

Det tycks alltså uppstå demokratiska problem till följd av Met Nuorets bristande resurser för att kvalitativt kunna göra självständiga utlåtanden. För det första är det ett problem att organisationen upplever att de inte har möjlighet att självständigt göra utlåtanden. För det andra maskeras den här problematiken av att Met Nuoret till synens har tillgodogjort sig informationen och gett ett utlåtande genom att skriva under STR-T:s svar. På så sätt kan myndigheten i fråga tro att de faktiskt har fått Met Nuorets utlåtande, baserat på nogsamtt övervägande från representanter för unga tornedalningar, trots att det i själva verket snarare handlar om ett undertecknande gjort på grund av tid och resurspress. Även andra organisationen delar bilden av att kort förberedelsetid begränsar deras möjlighet att på ett kvalitativt vis delta i samverkan och formulera remissvar:

” Vi får alldeles för korta deadlines så vi hinner inte förbereda oss.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Sverigefinska ungdomsförbundet framhåller dock att det inte nödvändigtvis är de sammanställande myndigheterna eller tjänstepersonerna som är ansvariga för den korta förberedelsetiden, utan att tror att även dessa i sin tur arbetar under snäva tidsramar:

” Länsstyrelsen Stockholm bjuder också ofta in oss för de är uppföljningsmyndighet. De är också så sämst på det här med deadlines. Men det är inte deras fel för de får ju också korta deadlines uppifrån.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

8.1.3 SAMVERKAN SOM ALIBI FÖR MINORITETERS GODKÄNNANDE

Problematiken med att även de sammankallande tjänstepersonerna och myndigheten arbetar med korta deadlines påverkar de nationella minoritetsorganisationernas möjligheter att förbereda sig knyter ann till upplevelsen, som delas av alla de intervjuade organisationerna, att samverkansmöten med det offentliga sällan sker på en politisk nivå utan med tjänstepersoner med begränsat mandat att föra frågor som tas upp till en beslutande politisk nivå. Samverkan med minoritetsorganisationer uppfattas därför många gånger som något myndigheter och kommuner måste prieka av för att få minoriteters godkännande av en viss åtgärd:

Vi har ju diskuterat den här samrådsproblematiken. Det är något som de andra minoriteterna och de andra samiska organisationerna har samma upplevelse av. Att vi blir ett alibi för godkännande. *(Intervju Sáminuorra)*

Problemet är att det ofta är tjänstemän och inte politiker som sitter med. Det är fortfarande jätte viktigt att vara med men... Jag känner ofta att vi blir inbjudna när vi måste. När frågan handlar om nationella minoriteter, då måste de bjuda in oss.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

De här myndigheterna och public service eller vad det kan vara kontakter ju oss för att de måste det. Det är inte heller så motiverande. De är trevliga och så men ofta när man sitter på dialogmöte och samråd så är det samma tugg som går om och om igen. Efter några stycken blir man ganska trött på att sitta och upprepa samma saker. *(Intervju Met Nuoret)*

Lysnade på absolut. Men om det sen ger något. Om man ser på kommunal och landstingsnivå, de som jobbar med de här frågorna jobbar där arbetar ofta själva i motvind. De är själva sverigefinnar. De vet exakt vad problemen är men får inte själva gehör längre upp i kedjan. Så mycket fastnar där. Problemet är att de som har mandat att verkligen göra något åt frågorna vi pratar om är aldrig där för de prioriterar inte de här frågorna. *(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)*

De intervjuade organisationerna menar alltså att de ofta blir lyssnad till i möten med det offentliga men att det offentligas representanter i sin tur inte har reell möjlighet att agera på vad som framförs. Känslan är därför att samverkansmöten och remissvar ofta syftar till att inhämta minoritetsorganisationernas godkännande för att legitimera politiska beslut. Enligt Sáminuorra förstärks den här bilden av att organisationen många gånger blir kontaktad sent i den politiska processen, vilket gör att det finns lite utrymme att påverka den politiska agendan eller utgångspunkterna för samverkan:

Vi blir inbjudna när processer redan är igång. Så vi är ganska noga med att när vi går in i projekt, samråd eller samverksgrupper att vi inte är med för att det ska stå på ett papper att vi har varit med. Om det är så att vi är ett allbi för samisk medverkan och godkännande är det bättre att stå utanför och påverka på andra sätt. (Intervju Sáminuorra)

8.1.4 UTBREDD MEN INEFFEKTIV & PLIKTSKYLDIG SAMVERKAN

Sammanfattningsvis beskrivs samverkan med det offentliga som utbredd men också ineffektiv och pliktskyldig. Samtliga av de intervjuade organisationerna menar att de ofta blir inbjudna till dialog, samverkan och som remissinstans. Detta är förstås positivt och något många andra organisationer inom ungdomsrörelsen saknar. Likväl är den samlade bilden att samverkan inte nödvändigtvis leder till inflytande. Korta deadlines, bristande resurser, förutbestämd agenda och liten reell möjlighet för de samverkande parterna att påverka de politiska besluten gör att organisationerna ofta upplever samverkan och dialog som något det offentliga måste ägna sig åt snarare än ett forum för faktiskt inflytande.

8.2 Påverkan

Samtliga intervjuade organisationerna ser politiskt påverkansarbete som en viktig del av sitt uppdrag. Frågorna som drivs av organisationerna är i många fall olika. Gemensamt för samtliga organisationer, förutom det judiska ungdomsförbundet, är dock stärkandet av minoritetsspråket (i Sáminuorras fall språken).

8.2.1 MINORITETSSPRÅKEN

För tre av de fyra organisationer vi intervjuat är rätten till att kunna utveckla och använda minoritetsspråket en avgörande fråga. Det bidrar enligt organisationerna till att stärka identiteten för barn och unga som identifierar sig med en nationell minoritet, skapar sammanhang och, inte minst, är en lagstadgad rättighet för de nationella minoriteterna.

¹⁷<https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../elev-eller-foralder/elevs-rattigheter/ratten-att-utveckla-sitt-nationella-minoritetssprak>

¹⁸Ibid.

Enligt minoritetslagstiftningen ska alla som identifierar sig som nationell minoritet ha rätt till modersmålsundervisning från grundskolan till gymnasiet. Detta gäller oavsett om modersmålet är ett levande språk i hemmet eller inte.

I de särskilda förvaltningskommunerna är lagstiftningen mer långtgående och förbinder även förskolor att ha verksamhet, helt eller delvis, på modersmålet.¹⁷ I intervjuerna har det dock framkommit att rätten till modersmålsundervisning många gånger inte upprätthålls av kommunerna. Ofta refereras till undantag i lagstiftningen som gör gällande att skyldigheten till modersmålsundervisning endast gäller under förutsättning att det finns lämpliga lärare.¹⁸ Att förbättra tillgången till och kvaliteten på modersmålsundervisning är därför högt prioriterat för flera av de intervjuade organisationerna:

Vi brukar lyfta läromedelsfrågan som gör att undervisningen i meänkieli är ganska jobbig att ta hand om som lärare. Det är brist på lärare som har den kunskap och energi som krävs. För det finns bara en lärobok på meänkieli som gör att man måste uppfinna hjulet om och om igen. Vi pressar också på universiteten att ta sitt ansvar med universitetsspråket. Just nu går de långsamt (att utveckla de kurser de har). Det finns kurser i meänkieli men man kan inte läsa det som lärare, det finns ingen bli-meänkieli-lärare-kurs. (Intervju Met Nuoret)

Enligt Met Nuoret saknas modersmålslärare i meänkieli i alla förvaltningskommuner och det svårt att hitta behöriga lärare. Situationen beskrivs som ett moment 22: eftersom modersmålsundervisningen är eftersatt och det saknas både läromedel och behöriga lärare är det få som får undervisning i meänkieli. Detta leder i sin tur få kan bli lärare i meänkieli. På så sätt fördjupas problematiken ytterligare.

Met Nuoret menar därför att staten måste ta ett större ansvar vad gäller utbildningsmöjligheterna inom meänkieli och förbättra tillgången till läromedel. Sverigefinska ungdomsförbundet delar bilden av brist på behöriga lärare men framhåller att de lärare som faktiskt finns inte nyttjas i tillräcklig utsträckning:

Det är ett problem att det inte finns tillräckligt utbildade pedagoger. Och det är väl lite ett problem men vi ser det som att det är ganska lätt att skylla på det. Men man använder inte heller de (modersmålspedagoger) som finns.
(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Också Sáminuorra arbetar för att förbättra tillgången till undervisning i de samiska språken:

Dels driver vi frågan politiskt om att det måste finnas möjligheter att läsa språk. Dels arbetar vi med det internt inom organisationen med att det ska vara naturligt att prata samiska. Men det kanske allra viktigaste och kanske mest konkreta frågan är hur unga ska kunna få hemspråksundervisning i samiska. Formellt har alla rätt till det (modersmålsundervisning). Men i verkligheten är det inte så att alla får det. Det är nästan valfritt inom kommuner. För kommunerna kan säga att det inte finns möjlighet. (Intervju Sáminuorra)

För Sáminuorra handlar påverkansarbetet i första hand om att påverka lagstiftningen och göra det svårare för kommuner att använda undantaget om lärarbrist:

Egentligen är det en lagstiftningsfråga. Kommunerna kan gömma sig bakom det faktum att det finns undantag i lagstiftningen. Man kan säga att det inte finns resurser eller lärare. Men sen så får man jobba mot kommun också, och generellt sätt är det enklare inom förvaltningsområden att ha den kontakten. (Intervju Sáminuorra)

Sverigefinska Ungdomsförbundet menar att många inte känner till sin rätt till modersmålsundervisning, oavsett om språket är levande i hemmet eller inte. Enligt minoritetslagstiftningen har kommunerna ett ansvar att informera elever och vårdnadshavare om rätten till modersmålsundervisning, vilket inte görs i tillräcklig utsträckning enligt Sverigefinska ungdomsförbundet:

I minoritetslagen står det inte heller hur man ska informera (om rätten till modersmålsundervisning) så de kanske bara lägger upp på det kommunens hemsida. De gör inga ansträngningar om inte någon ligger på. (Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

8.2.2 VERKSAMHETER FÖR ATT STÄRKA MODERSMÅLET

I brist på utbredd och tillräcklig modersmålsundervisning har flera av de intervjuade organisationerna egna verksamheter och projekt som bland annat syftar till att revitalisera, stärka och utveckla de nationella minoritetsspråken:

Det vi jobbar med mest just nu, både inom minoritetspolitik och verksamheten, är att vi vill revitalisera finskan i Sverige. Vi vill inte att den ska försvinna med den nya generationen.

(Sverigefinska ungdomsförbundet)

Sverigefinska Ungdomsförbundet beskriver det finska språket som en minsta gemensam nämnare att knyta den sverigefinska identiteten till. Oavsett om man själv talar språket eller inte. Många av de projekt organisationen driver syftar därför till att på olika sätt revitalisera finskan i Sverige:

Vår roll för att folk ska kunna utveckla sin kultur och så vidare blir att skapa mötesplatser där man kan träffa andra och att ha kulturevenemang där vi bjuder in sverigefinska artister och visar film.

*Vi har inga andra kulturella attribut som religion eller så som man bara kan peka på och säga: "Det här är viktigt för alla". Det vi har är att vi har gemensam bakgrund och delar viss liknande historia. Därför blir det mycket fokus på språket. Språket är också något vi kan göra något åt. **(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)***

Studiecirklar

Som ett led i arbetet med att synliggöra och revitalisera finskan i Sverige har Sverigefinska ungdomsförbundet bland annat startat ett pilotprojekt med studiecirklar i Stockholm. Därigenom kan sverigefinska barn och unga gemensamt lära sig finska och ta del av finskspråkig kultur. För att utveckla projektet och sprida studiecirkelarna nationellt har förbundet ansökt om medel hos Arvsfonden. Med hjälp av Arvsfondsfinansieringen hoppas förbundet få möjlighet att anställa en projektanställd som samordnar och utvecklar studiecirkelarna:

Nu har vi bara två (studiecirklar) i Stockholm. Men tanken är att vi genom våra lokalföreningar ska kunna värva cirkelledare som får lite arvode och ha en projektanställd som samordnar och tar in synpunkter och åsikter, fixar föreläsningar och skapar ett metodmaterial utifrån cirkelledarnas erfarenheter som andra kan använda sen, och då också andra nationella minoritetsgrupper.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Det vi vill göra nu med arvsfondspengarna är att erbjuda en buffé av teman som man kan välja från. Så att man grottar ner sig i något som har med sverigefinsk eller finsk kultur att göra och samtidigt lära sig språket. Och det är ju studiecirkel så man ska lära sig tillsammans. Man ska lära sig om minoritetspolitik, Sverige och Finlands gemensamma historia och finsk kultur och politik.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Studiecirkarna som redan startats i Stockholm är mycket populära och har, förutom att bidra till revitaliseringen av det finska språket, gjort att fler sverigefinnar har hittat in i den sverigefinska gemenskapen:

För de som har börjar med studiecirkarna har det blivit lite av en wow-upplevelse, att: "wow det finns andra som har samma bakgrund". Det är ofta första gången de har kommit i kontakt med det.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

I projektet samarbetar organisationen med Sensus vilket har underlättat på flera sätt:

Det är enkelt att bilda studiecirklar hos dem och man kan få lite resurser av dem till sina möten och de finns lokalt i hela landet. Och när man drar ifrån sin hand från det här själv så kan de fortsätta finnas lokalt. (Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Studiecirkarna är enligt Sverigefinska ungdomsförbundet ett lättillgängligt sätt för sverigefinska unga att tillsammans med andra utveckla det finska språket och utforska sverigefinsk kultur och identitet. Projektet ses också som särskilt lyckosamt eftersom det samlar människor med olika ingång i den sverigefinska gemenskapen. De som är mer trygga i det finska språket har möjlighet att delta som studiecirkelledare medan andra, kanske för första gången, kommer i kontakt med finska och sverigefinnar i Sverige. Studiecirkarna har därför möjligheten att på ett effektivt vis bidra till revitaliseringen av finskan i Sverige.

Språkpaketet

Ett annat projekt, drivet av Met Nuoret, som bidrar till revitaliseringen av meänkieli är Språkpaketet. Konceptet med språkpaketet är från början framtaget av Sverigefinska ungdomsförbundet men har utvecklats vidare av Met Nuoret. Projektet finansierades av Region Norrbotten och förvaltningskommunerna. Finansieringen möjliggjorde anställning av en projektledare som drev och utvecklade arbetet med handboken tillsammans med förbundets styrelse. Språkpaketet består i huvudsak av personporträtt av människor som identifierar sig med Tornedalen och meänkieli och hur de i sina liv förhåller sig till och arbetar med språket:

” Huvudsaken är ett häfte där tre familjer har intervjuats om hur de på olika sätt vill arbeta med meänkieli i hemmet. Och så var det ett reportage med *The Magnettes* om hur de förhåller sig till sin tornedalska identitet. Och så finns länkar om man vill läsa mer och vad man har för rättigheter som nationell minoritet. **(Intervju Met Nuoret)**

Men där finns också annat. En liten sångbok med sånger på meänkieli. De finns på hemsidan också. Dels ljud men också texter att man kan sjunga för sina barn. Det är en del band från Tornedalen som har spelat in de här låtarna. Och en skolklass från Pajala som pluggar meänkieli. Och så kan man beställa till en haklapp också. Och QR-koden till UR:s programutbud på meänkieli är också med. Men vi hade jättetur att Juliana som drev projektet fick tag på väldigt många kloka kvinnor. Det är bara kvinnor som ligger bakom det här paketet som kommer i en tygpåse. **(Intervju Met Nuoret)**

Met Nuoret beskriver mottagandet av språkpaketet som väldigt positivt:

Jag tror att vi har trehundra av tusen paket kvar, och haklapparna är slut. Men vi ska beställa fler. Men det här är första steget. Nu ska vi se hur de kommer ut i verksamheterna. **(Intervju Met Nuoret)**

”

Språkpaketet köps i första hand upp av region Norrbotten, förvaltningskommunerna, Stockholms läns landsting och Västernorrlands län. De distribuerar sedan språkpaketet via regionsbibliotek och barnavårdscentraler. På så sätt får målgruppen tillgång till paketet som i första hand kan fungera som inspiration och hjälp till föräldrar som vill få in meänkieli och tornedalsk kultur i sina barns uppväxt. Språkpaketet bidrar till att stärka den tornedalska identiteten hos barn och unga och normaliserar och revitaliserar meänkieli bland målgruppen.

Både språkpaketet och studiecirklarna är exempel på projektet som på ett otvunget och enkelt vis stärker tillgången till minoritetsspråk. Den här typen av insatser för att utveckla och revitalisera språken ses således av organisationerna som särskilt angelägna när kommun och stat brister i att efterleva rätten till modersmålsundervisning i skolan.

8.3 Behov av ökad kunskap om minoriteter och urfolk

Utöver arbetet med språkitalisering och påverkan för att förbättra modersmålsundervisningen arbetar flera av de intervjuade organisationerna med att utbilda, informera och bredda bilden av vad de nationella minoriteterna och urfolken är. Flera av organisationerna menar att den allmänna kunskapsnivån om minoriteter i Sverige är låg och att de ofta möts av okunskap och stereotyp förståelse från majoritetssamhället.

8.3.2 UTBILDNING AV UTBILDARE

För Sáminuorra har det länge varit en prioriterad fråga att utbilda och informera om samer, samisk kultur, näring och rättigheter:

Gemene man vet inte så mycket om samer. Så därför har vi de senaste åren arbetat mycket med något som redan finns i Norge: ett vägvisarprojekt där man får en universitetsledd utbildning i att lära ut om samer och sen får man jobb efteråt. Det är en statlig finansiering. Sen så utbildas man i Karasjok eller Tromsø. Så då utbildas tre eller fyra personer per år och sen så har de jobb direkt efteråt. Och då åker de runt till skolor och berättar om samer.

Sáminuorra har tidigare själva drivit liknande projekt där organisationen utbildat informatorer som reser runt och informerar om samer. Sáminuorra menar att den typen utbildningsverksamheter engagerar många unga samer som upplever att den utbredda okunskapen begränsar samers fortsättning. Målsättningen är dock att det inte ska vara Sáminuorra som bedriver utbildningsinsatser om samer, utan att ansvaret bör läggas på staten och skolväsendet:

Vårt mål är att det här inte är något vi ska syssla med. Det är inte vårt ansvar att utbildningen saknar allt om samer. Allt utbildningsmaterial, kursplan för grundskolan är väldigt tom. Vi vill att det finns ett instrument att samer informerar om samer men att det sker på en annan basis. (Intervju Sáminuorra)

8.3.3 DEBATTARTIKLAR

Också Sverigefinska ungdomsförbundet upplever att kunskapen om minoriteter och minoritetsrättigheter är begränsad i samhället. En målsättning för förbundet är därför att få ett par debattartiklar per år publicerade i rikstäckande media. Eftersom den grundläggande kunskapen om minoritetsfrågor upplevs som låg är det dock svårt att driva konkreta sakpolitiska frågor. Nivån måste anpassas till det allmänna kunskapsläget:

Fokus i debattartiklar har varit framförallt minoritetspolitik och skolfrågan. Och då tänker vi att är det något som möjligtvis hade kunnat bli något är det den typen av frågor. Vi kan inte komma med specifika skolpolitiska frågor heller utan måste först berätta att det existerar fem nationella minoriteter, att det finns en minoritetslag och att den ska göra det här och den följs inte. Så på en väldigt basic och sammanfattande nivå. (Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

8.3.4 KUNSKAPSPRIDNING GENOM SOCIALA MEDIER

Även Judiska ungdomsförbundet arbetar på olika sätt med att utbilda och bredda den allmänna bilden av vad det innebär att vara ung jude i Sverige. Genom sina sociala-medierkanaler sprider organisationen information om bland annat judisk kultur och högtider:

Vi strävar också efter att lyfta positiva aspekter av att vara ung jude eller judinna i Sverige. För ofta lyfter vi ju antisemitism eller händelser som är negativa. Men vi försöker också lyfta mer om judisk kultur, högtider och aktiviteter för visa på en mer positiv bild av den judiska minoriteten i Sverige. (Intervju JUS)

En del i det här arbetet är Instagram-kontot Stolt Jude som i skrivande stund har drygt 3 200 följare. Kontot gästas varje vecka av person som delar med sig av sin vardag och berättar om hur det är att vara jude i Sverige. Kontot har varit aktivt ända sedan november 2015. Varje vecka har en ny gästbloggare och i nuläget finns en kölista för att gästpostas. Judiska ungdomsförbundet tror att det finns flera anledningar till att kontot har blivit så pass spritt som det blivit:

”I början var det väl mest kompisar till kompisar som började följa kontot. Alice Bah Kuhnke har sedan länge varit en flitig följare som kommenterar en hel del. Så på så vis växte följarskaran nog en del också. Sen har vi haft en del kända profiler som gästat kontot. Till exempel Micael Bindefeld och Jean Pierre Barda. Så förmodligen har kontot också vuxit genom att politiker och kändisar är aktiva på kontot.” (Intervju JUS)

I början kunde det dock vara svårt att få folk att ställa upp. Mycket på grund av rädslan av att öppet visa upp sin judiska identitet:

I början fick vi lägga ner rätt mycket tid på att höra av oss till folk som kunde gästa. Många var oroliga för att visa sin judiska identitet offentligt. Och det kan man fortfarande få höra. Vissa vill inte vara med eftersom de inte är bekväma med att folk i skolan eller på arbetsplatsen ska veta att de är judar. Men nu har såpass många gästat att de flesta känner sig trygga i att vara gästpostare. Alla vet vad det innebär och vad de kan förvänta sig.

(Intervju JUS)

Även Sverigefinska ungdomsförbundet administrerar ett Instagram-konto som inspirerats av Stolt Jude: #stoltsverigefinne. Där delar unga sverige-finnsar med sig av sitt liv, ofta med fokus på sverigefinsk kultur och det finska språket. Med hjälp av projektfinansiering har delar av innehållet i #stoltsverigefinne gjorts om till en bok och utställning med bilder och texter av några av de medverkande personerna. Projektfinansieringen är tillända men genom uthyrning av materialet får Sverigefinska ungdomsförbundet fortsatt in medel:

Vi hyr ut till kommuner och hamnar på bibliotek runt om i Sverige. Och det har varit en hit. Det är fullbokat. Så nu har vi utställningen här och jag (verksamhetskoordinator) marknadsför och får in beställningar och skickar ut. Det är ganska bra pengar man får in så nu är projektet självförsörjande åtminstone.

(Sverigefinska ungdomsförbundet)

Utöver inkomsterna och spridningen som uthyrningen genererar har utställningen blivit ett välkommet fysiskt inslag och grund för diskussion och samtal i andra arrangemang arrangerade av Sverigefinska ungdomsförbundet. Genom Instagram-kontot har Sverigefinska ungdomsförbundet skapat ett effektivt verktyg för både kommunikation och kunskapspridning såväl som för påverkansarbete. Dessutom har förbundet genom utställningen lyckats skapa en inkomstkälla. Projektet verkar således på flera nivåer. Det bidrar till att öka kunskapen om

organisationen och minoritetspolitiska frågor inom och utanför den sverigefinska minoriteten och det fungerar som ett sätt att nå ut till sverigefinnar som aldrig tidigare exponerats för det sverigefinska föreningslivet.

8.3.5 SANNINGSKOMMISSIONEN

Ett arbete som också kan leda till debatt och ökad kunskap både inom och utanför den egna minoritetsgruppen är Met Nuorets deltagande i förstudien till Sanningskommissionen. Met Nuoret har fått medel för att sitta i den remissgrupp som arbetar med att ta fram berättelser om och uppmärksamma de förtryck och övergrepp den tornedalska minoriteten har blivit utsatt för genom historien:

”

Det här är en förstudie för att få till stånd en sanningskommission och ett försökningsarbete. Förstudien påbörjades för ett år sen och blev klar i april. Man sonderar terrängen kring vilka berättelser och övergrepp som har skett. STR-T initerade arbetet. Men vi har själva skrivit en avsiktsförklaring till varför vi ska göra det här. Det känns så himla viktigt att vi verkligen får göra det här nu och får en del resurser till att uppmärksamma de här frågorna som är en så gömd del av Sveriges historia.

(Intervju Met Nuoret)

”

Arbetet med sanningskommissionen ses som ett sätt att uppmärksamma och samla berättelser om rasbiologi, förtryck och diskriminering. Genom att uppmärksamma dessa berättelser hoppas Met Nuoret också få ökat inflytande och erkännande som minoritetsgrupp:

*Har man rötter i Tornedalen är det mycket rykten som florerar. Alla har sin föreställning om vad som har hänt. Så det är viktigt att få både det gemensamma och motsättningarna på pränt för att erkänna den här delen (av historien). Försoningen skulle kunna vara ett första steg till att utöka vårt inflytande. **(Intervju Met Nuoret)***

Arbetet leds av den tornedalska historikern Curt Persson som har i uppdrag att samla berättelser och undersöka vidden av de övergrepp den tornedalska minoriteten utsatts för:

Han fick uppdraget att undersöka frågan kring arbetsstugor. Det var en skolinsättning på landsbygden där barn fick bo under hela året och skulle lära sig svenska. Så de gick i skolan men fick också arbete och fick lära sig hantverk. Och så fick de kanske komma hem över jul. Så det var en del av språkbudet och försvenskningsprocessen kan man säga. Det här tog sin början i slutet av 1800-talet men det pågick ganska långt in på 50-60-talet kanske.

(Intervju Met Nuoret)

Enligt Met Nuoret är frågorna om övergrepp i form av arbetsstugor, skullmätningar och annan rasbiologisk forskning känsliga också inom den tornedalska minoriteten:

*De här frågorna har inte 'dealats' med i den tornedalska gruppen. Det hör ihop med att man inte ska hålla sig kvar vid det som har varit. Men det har ju lett till att vår generation och våra föräldrars generation inte fick lära sig språket till exempel, varför meänkieli nu håller på att dö ut. **(Intervju Met Nuoret)***

Arbetet med sanningskommissionen är alltså enligt Met Nuoret ett sätt att skapa försoning och samtal inom den tornedalska gruppen men också ett sätt att upplysa staten och majoritetsbefolkningen om de förtryck gruppen utsatts för och hur det påverkar tornedalingars möjlighet att idag utöva och stärka sitt språk och sin kultur.

8.4 Andra viktiga påverkansfrågor

I intervjuerna har det framkommit en rad andra områden där organisationerna bedriver olika typer av politiskt påverkansarbete som både riktar sig mot staten och majoritetsbefolkningen, men också gentemot den egna minoritetsgruppen.

8.4.1 SÄKERHET

För JUS är antisemitism en ständigt aktuell fråga som får stora konsekvenser för förbundets och föreningarnas möjligheter organisera sig och bedriva verksamhet:

Vi blir ofta inbjudna att delta på konferenser och resor men måste ofta tacka nej eftersom vi inte har ekonomin. Vi prioriterar hellre egna tillställningar, som vi gärna vill göra mer av. Men det är svårt på grund av ekonomiska skäl. Framförallt eftersom säkerhetskostnaderna är så höga. (Intervju JUS)

För våra medlemsföreningar är det ett återkommande problem med säkerhetskostnader. Speciellt om man ska ha en tillställning en gång i månaden. Och ju desto större evenemang desto fler vakter och mer säkerhetsplaning krävs. (Intervju JUS)

JUS driver därför frågan att stat och kommun borde ta ett större ansvar vad gäller säkerhet och säkerhetskostnader för JUS evenemang och verksamheter:

En betydande del av vår budget går till säkerhet. Så det blir också en politisk fråga om lika villkor för organisering. Om inte den judiska minoriteten hade behövt stå för sin egen säkerhet hade vi haft mer pengar till verksamhet. (Intervju JUS)

JUS upplever att frågan om antisemitism och säkerhet är en av de frågor som inte får utrymme i organisationens samråd och samverkan med stat, region och kommun. Frågan får sällan gehör och det upplevs som svårt att föra upp diskussionen på dagordningen:

”Jag tycket det är väldigt problematiskt och vi har vid flera olika tillfällen försökt lyfta frågan om att de olika minoritetsgrupperna skiljer sig väldigt mycket från varandra och att vi har olika förutsättningar och behov. Antisemitismen är ett sånt exempel. Vi är i behov av säkerhet. Men när ska det passa att lyfta det?” (Intervju JUS)

Antisemitismen och dess konsekvenser påverkar alltså påtagligt unga judars möjligheter att organisera sig och bedriva verksamhet. För de som redan är engagerade bidrar de höga säkerhetskostnaderna till att en mindre del av budgeten kan användas till faktiska verksamheter och projekt. Dessutom tror JUS att risken kopplad till att engagera sig i judiska organisationer och behovet av säkerhet på samtliga evenemang hindrar unga judar på mindre orter att engagera sig lokalt. Antisemitismen och säkerhetshotet begränsar alltså på flera sätt JUS och dess lokalföreningars förmåga att utvecklas och driva verksamheter på samma villkor som övriga civilsamhället.

8.4.2 OHÄLSA

Det har under en längre tid varit känt att den samiska gruppen och särskilt unga renskötande samer, i relation till den övriga befolkningen, är överrepresenterade gällande psykisk ohälsa. Sáminuorra kopplar överrepresentationen till rasism, diskriminering och utanförskap som leder till att den samiska identiteten ständigt upplevs som ifrågasatt. Sáminuorra har under en längre tid arbetat brett med frågan om psykisk ohälsa som sorgligt nog aktualiserades för ett antal år sedan då en styrelsemedlem tog sitt liv:

” Dels driver vi frågan politiskt och dels kopplas det till hur det samiska samhället är uppbyggt. Men rent konkret har vi haft olika projekt igång de senaste tio åren. Det började med att en person i styrelsen gick bort och därifrån väcktes frågan om psykisk ohälsa. Det startades en kör på det årsmötet. Han dog veckan innan årsmötet. Det var många i den styrelsen som upplevt psykisk ohälsa själv eller i sin närhet. Det var också en tabufråga och är nog det fortfarande. Det är inte riktigt okej att må dåligt. Det finns en press på att man ska vara stark. Står man i renskogen ska stå pall för trycket. Jag vet inte om det är större än i övriga samhället, men det finns element som gör att f a l l h ö j - **”** den blir större. **(Intervju Sáminuorra)**

Arbetet mot psykisk ohälsa bland samer riktas mot både det samiska samhället för att förändra normer och strukturer och gentemot det övriga samhället för att det bättre ska kunna motverka och erbjuda stöd:

Dels jobbar vi politiskt. Vi lobbar med andra organisationer för att det ska bli någonting. Inom det samiska samhället lobbar vi mot sametinget att det här behöver utredas. Vi har varit med i olika projekt som syftar till att kartlägga vilka behov det finns och vad som bör göras. En stor fråga varit hur samhället bemöter samisk psykisk ohälsa och vilken hjälp man får. Vi har drivit frågan om ett samisk hälsocentrum vilket redan finns i Norge. **(Intervju Sáminuorra)**

8.4.3 MINORITETER INOM MINORITETEN

I flera av intervjuerna framkom att organisationerna de senaste åren allt mer arbetar med frågor rörande minoriteter inom den egna minoritetsgruppen. I Met Nuoret har arbetet bland annat mynnat ut i en Queer-ordbok på meänkieli. Organisationen deltar även på Pridefestivaler runt om i landet:

Förra ordförande Johanna var aktiv inom Pajala Pride och upptäckte att det inte fanns ord på meänkieli som var vettiga. Frågan gick till RFSL Ungdom om man fick använda deras material. (Ordböckerna) finns på bibliotek och vi delar ut. Det är något Sáminuorra också arbetat med. Alltså hur man som minoritet ska förhålla sig till andra minoritetstittlar och att det kan vara speciellt. (Met Nuoret)

Också Sáminuorra har under en längre tid arbetat med frågan om minoriteter inom minoriteter. Arbetet har bland annat skett genom det nu avslutade projektet Queering Sápmi som syftade till att lyfta fram minoriteter inom den samiska minoriteten. Projektet resulterade bland annat i en bok och en utställning där samiska HBTQ-personers berättelser lyftes fram. Enligt Sáminuorra kom Queering Sápmi att ha stor inverkan på det samiska samhället och samtalet:

Vi gjorde ett projekt som hette Queering Sápmi som gjorde väldigt mycket skillnad. Att bygga upp minoriteter inom minoriteter. Jag tror det gjorde en väldigt stor skillnad för synliggörande inom Sápmi. Att det finns utsatta grupper även inom vår egen grupp. Det perspektivet hade tidigare varit osynliggjort. Undagömt helt enkelt. (Sáminuorra)

Reaktionerna och konsekvenserna av projektet beskrivs som odelat positiva och har lett till en reell förändring i hur man inom Sáminuorra och det övriga samiska samhället förhåller sig till minoriteter inom minoriteter:

Projektet utmynnande i berättelser från Sápmi från människor som på något sätt var utanför normen, hur de levde, deras tankar och drömmar. Jag tror att det var väldigt drabbande och visade att det finns människor utanför normen överallt. Det blev en diskussion också i Sametinget: "varför har inte ni (Sametinget) jobbat med det här?". Också inom samebyarna frågade man hur de jobbat med det. Det blev någon typ av rannsakanseffekt tror jag. Det samiska samhället ögonen på sig utifrån också.

När man pratar om diskriminering och normer och den frågan är egentligen så central i det samiska samhället gentemot majoritetssamhället, och så har man samtidigt inte tittat på maktperspektivet inom det samiska samhället. Då det blir ohållbart på något sätt. Så för att kunna fortsätta prata om de frågorna var man tvungna att ta in hela bilden. Det hade man kunnat undvika tidigare. Eller tanken fanns inte ens tidigare. Så det var ögonöppnande. Inte minst för oss i styrelsen som tänkte att vi är de mest progressiva i Sápmi. Och så visade det sig att det kanske inte var så. Eller det kanske var så inom det samiska samhället men det fanns väldigt mycket att jobba med.

Så nu pratar vi mer om normer, privilegier och makt inom Sáminuorra men också i det samiska samhället. Sådana frågor har lyfts upp på ett annat sätt. Både inom organisationen och politiskt men också inom samhället, i samebyar. Där har det varit och till viss del fortfarande är, ett väldigt stort tabu att var utanför normen. Där tycker jag att det skett en väldigt stor förändring. Det är långt ifrån bra, men frågan finns på bordet. **(Intervju Sáminuorra)**

8.5 Att nå en utspridd och begränsad målgrupp

I olika utsträckning tampas alla de intervjuade organisationerna med att inom målgruppen öka medvetenheten om den egna organisationen för att locka nya medlemmar. Särskilt svårt upplevs det vara att nå de delar av målgruppen som inte under en längre tid identifierat sig själva som en självklar del av minoritetsgruppen.

Genom intervjuerna framkom att organisationerna har flera liknande utmaningar vad gäller medlemsrekrytering. Vissa av dessa utmaningar är på ett sätt inbyggda i vad det innebär att vara nationell minoritet- eller urfolksorganisation. Till exempel är målgruppen för organisationerna begränsad. Det finns bara så många barn och unga som identifierar sig med en nationell minoritet eller urfolk. Vidare är målgruppen i många fall utspridd över stora delar av landet vilket gör punktsatsar för rekrytering ineffektiva och svåra.

8.5.1 ATT SKAPA EN INKLUDERANDE BILD AV ORGANISATIONEN

En annan svårighet som flera av organisationerna beskriver är målgruppens ibland utfattade föreställning av vad det innebär att vara medlem i en minoritets- eller urfolksorganisation. Både Met Nuoret och Sáminuorra upplever att det finns en uppfattning inom målgruppen att man som medlem bör vara tillräckligt 'mycket' minoritet eller urfolk och uppfylla vissa kriterier för att engagera sig i organisationerna:

Ibland har definitionen varit ganska sluten och snäv av vad det innebär att vara tornedaling, skulle jag säga. Att många unga reagerat på att man måste kunna tala meänkieli och man haft en ganska snäv form av vad som är den rätta meänkielin. Det pågår fortfarande en ganska stark självidentifikationsprocess. Både som individ men också som en grupp. Tornedalen är ett geografiskt område. Vissa kallar sig kväner, så det bidrar till att vissa är ganska strikta och militanta. Så där finns det en avvägning. Men vi har gått på ett ganska inkluderande spår: känner du minsta tillhörighet är du välkommen. Jag pratar ju inte meänkieli, du (styrelseledamot) lär dig meänkieli, vi bor inte i Tornedalen.

(Intervju Met Nuoret)

Met Nuoret menar alltså att det finns en föreställning bland målgruppen om att man som medlem i organisationen bör ha goda kunskaper i meänkieli och en utifrån sett stark tillhörighet till platsen Tornedalen. För att motverka den snäva synen på kriterier försöker Met Nuoret visa att trösklarna för medlemskap i själva verket är låga. Att alla som känner någon form av tillhörighet till Tornedalen eller meänkieli är välkomna, oavsett var man bor eller är uppvuxen, om man kan tala meänkieli eller inte.

Också Sáminuorra tamps mot schablonmässiga förståelser av vad organisationen är och arbetar med:

*Sen kan det var så
att vissa ser Sáminuorra som en
renskötarorganisation, att det är folk som
är medlemmar i samebyar som är
engagerade.*

Jag tror att den uppfattningen finns.

Så är det såklart inte men.

(Intervju Sáminuorra)

Sáminuorra arbetar med att motarbeta bilden av organisationen som en organisation av och för renskötare. Detta görs bland annat genom att försöka förändra normerna kring vad det kan innebära att vara same. Att man inte behöver kunna språken eller arbeta med någon av de traditionella samiska näringarna för att vara en 'riktig same' och engagera sig i Sáminuorra:

Det finns någon form av stigma kring att man pratar om hur mycket same man är. Så absolut, det problemet stöter vi på. Man måste arbeta mer inkluderande och få bort tanken att det finns olika värden i olika delar av samisk identitet. Det finns till exempel det här med renskötsel eller om man bor inom Sápmi, kan man språket, sådana saker. Och det jobbar vi mycket med. Till exempel ihop med psykisk ohälsa och normarbete. Men det är en utmaning. (Intervju Sáminuorra)

Enligt de intervjuade organisationerna finns alltså svårigheter att nå ut till den delen av målgruppen som inte ser sig själva som en självklar del av minoritets- eller urfolksgruppen, till exempel till följd av att personen inte bor inom de traditionella områdena, inte kan språket eller är uppvuxen i en omgivning där urfolks- eller minoritetstillhörigheten har bekräftats och stärkts.

8.5.2 ATT NÅ MÅLGRUPPEN

Också Sverigefinska ungdomsförbundet vittnar om svårigheten att nå ut till den del av målgruppen som är uppvuxen utanför det sverigefinska communityt och därför inte känner en direkt naturlig koppling till organisationen:

Det är en lite annan grupp jämfört med sverigefinnar generellt, de som har föräldrar som har satt sina barn i sverigefinska skolor. De har en annan ingång och ett försprång. Så frågan är hur man når sverigefinnar som INTE går i sverigefinska skolor. Vi vet inte det. För det vi kan göra är att gå ut på de sverigefinska skolorna, för det blir extremt tidsineffektivt att gå ut till andra skolor. (Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Medvetenheten om problematiken med att nå ut till barn och unga utanför communityt gör att organisationerna i stor utsträckning arbetar med evenemang och verksamheter som också ska kunna locka nya människor inom målgruppen. För flera organisationer har viktiga delar i det här arbetet inneburit att anordna olika typer av kulturverksamheter:

“Vi har till exempel också kulturfestivaler som vi arrangerar med Finlandsinstitutet på våren. Sen hade vi också en filmfestival där vi också skickade information till vanliga skolor. Men allt det här att vi hade behövt ett eget projekt där vi har råd att satsa på en ordentlig marknadsföring, långsiktigt, för att nå ut till nya grupper.

Och det hoppas vi göra genom studiecirkelprojektet. Där hade vi någon som kom dit bara för att få se finsk film. Och där var det en tjej, och det är så man vill att det ska vara, som började gråta: ‘jag har aldrig hört såhär mycket finska’. Så sånt hoppas vi på mer.”

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

För Met Nuoret är kulturaktiviteter även ett sätt att visa att man som medlem i organisationen inte endast arbetar med remissvar och politiskt påverkansarbete:

”

Det är inte så sexigt med att vara en remissinstans. Mycket av vårt arbete är ju det på något sätt. Det gör ju också att folk kan fråga sig: “varför ska jag bli medlem hos er? Jag vill inte läsa utredningar”.

*Nu håller vi på och planerar en midsommarmarkfestival där Met Nuoret inte är huvudarrangör men ändå en stor del av arrangemanget. Då kan vi visa att sånt här kan man också göra om man är engagerad i en förening, ordna en musikfestival, till exempel. För det är lätt att det blir mycket papper och byråkrati. Därför är den kulturella biten väldigt viktig och där har vi inte syns så bra på senare tid. Så därför är det här bra steg. För det finns en del artister som vill visa sin tornedalidentitet. **(Intervju Met Nuoret)***

”

Tack vare att kulturarrangemang har möjlighet att locka nya från målgruppen utgör de också en plattform för organisationerna att rekrytera nya medlemmar. Sverigefinska ungdomsförbundet har utlyst en rekryteringstävling för att få medlemsföreningarna att mer aktivt värva under sina evenemang:

Vi försökte värva under YksiKaksiFilmi (en filmfestival där finsk film visas). Sen har ju ni andra i styrelsen delat upp föreningarna och försöka få dem att värva medlemmar. Så vi har startat en tävling. Vi kommer ge ett pris till den förening som värvat flest i absoluta tal och den som värvat flest i relativa tal. Den förening som värvar flest får pris av något slag. Så nu rings det runt till föreningsstyrelserna för att påminna om kampanjen.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Också Met Nuoret hade en lyckad värvningstävling i samband med aktiviteter under Pajala marknad:

Pajala marknad var skitkul och hela den veckan som började i Almedalen ett gäng där vi hade varsitt seminarium där vi var pandedeltagare. Sen åkte vi gemensamt upp till Pajala och värvade folk. Vi hade medlemsvärvartävling. Med priser sponsrade av lokala företagare. Sen avslutades veckan med att lansera språkpaketet. Så det var en intensiv vecka där vi fick väldigt mycket uppmärksamhet. **(Intervju Met Nuoret)**

De fysiska mötena med målgruppen är enligt Sáminuorra en viktig bas för rekrytering:

“Det största medlemsstödet kommer från att vi träffar medlemmar fysiskt. Ganska få blir medlemmar på andra sätt. Till exempel rekryteras folk på årsmöte. Vi är på Jokkmokks marknad och anordnar saker där, man kommer in gratis om man är medlem. Vi är där det händer saker i Sápmi. Så det är de fysiska mötena som ger medlemmar. Vissa för att man får något ut av det och vissa för att man gillar organisationen.” **(Intervju Sáminuorra)**

8.5.3 ATT SÄNKA TRÖSKLARNÄ FÖR MEDLEMSKAP

Samtliga intervjuade organisationer ser låga trösklar in till organisationen som en viktig del i att bredda organisationen och värva nya medlemmar. Som tidigare beskrivits kan arbetet med att sänka trösklarna innebära normarbete för att förändra målgruppens bild av vilka kriterier och krav man måste leva upp till för att engagera sig. Det kan handla om att anordna evenemang så som festivaler, studiecirklar eller marknadsaktiviteter för att exponera organisationen för nya människor och visa att engagemang i minoritets- och urfolksorganisationer kan vara mer än politiskt påverkansarbete och remissvar. En annan viktig del för att sänka trösklarna är enligt flera organisationer att skapa möten inom målgruppen. Dessa behöver inte vara direkt kopplade till organisationen eller någon lokalförening men kan i förlängningen skapa engagemang.

Flera organisationer har haft svårt att skapa beständiga lokalföreningar runt om i landet. I avsaknad av formella lokalföreningar kan mindre aktiviteter och möten fylla en viktig funktion:

Vårt Instagram-konto Stolt Jude fyller flera viktiga funktioner. Genom kontot tror jag att vi kan motverka antisemitism och förbättra allmänhetens bild av den judiska minoriteten i Sverige. Men jag har också sett i kommenterana på kontot hur judar på mindre orter hittar varandra och bestämmer sig för att träffas och göra något ihop. Redan där känner jag att vi har uppnått något. (Intervju JUS)

Också Sáminuorra har haft svårt att starta formella lokalföreningar. Men trots detta har det på lokal nivå anordnats aktiviteter runt om i landet där unga samer umgåtts, ätit pizza, haft språkkurser och så vidare:

Vi tänker att själva engagemanget har ett egenvärde, och sen om det leder någonstans...Vi tänker att ju fler som är organiserade på ett eller annat sätt, desto bättre förutsättningar har vi att skapa bra förutsättningar.

I en drömvärld hade det varit så att vi i lokalföreningarna hade sysslat med politik och diskuterat vad man vill göra. För vi får ju mycket input därifrån också. För där träffas man och pratar på ett annat sätt. Så att det är väl någon typ av tanke att det ska sippra ner. Men det är också tanken med att göra föreningarna formella. Att man har ansvar och känner sig närmare huvudorganisationerna.

(Intervju Sáminuorra)

Lokala aktiviteter och evenemang har enligt organisationerna ett värde i sig och kan i förlängningen förhoppningsvis leda till ett djupare engagemang också inom organisationens ramar. Men själva skapandet av lokala möten och mötesplatser har ett värde i sig för att få ungdomar att träffas och ta del av verksamhet, menar Sáminuorra.

8.6 Medlemsengagemang

Liksom för många andra barn- och ungdomsorganisationer har de intervjuade förbunden i olika stor utsträckning utmaningar vad gäller att få kontinuerligt engagemang inom lokalföreningarna. Det är enligt flera organisationer också svårt att få medlemmar att gå från lokalt föreningsengagemang till att engagera sig i det nationella förbundet. Steget mellan lokalförening till förbundet upplevs av medlemmarna ofta som stort. De intervjuade organisationerna tror att ett minskat avstånd och en starkare koppling mellan lokalföreningarna och förbundet är viktigt för att upprätthålla ett starkt engagemang som också leder till att medlemmarna intresserar sig för förbundsfrågor, kandiderar till förbundsstyrelsen och deltar på årsmöten. De intervjuade organisationerna arbetar därför aktivt för att på olika sätt krympa avståndet mellan förbund och förening.

8.6.1 BINDA SAMMAN FÖRBUND OCH FÖRENINGAR

Majoriteten av medlemsföreningarna till Sverigefinska Ungdomsförbundet är finska studentföreningar. Enligt Sverigefinska Ungdomsförbundet är de finska studenterna inte alltid direkt engagerade i frågor såsom språkrevitalisering eller andra frågor knutna till sverigefinsk identitet i Sverige. Detta gör att länken mellan förbundet och lokalföreningarna många gånger är relativt svagt och gör det svårare att skapa engagemang på nationell nivå:

De frågor i minoritetspolitikerna som vi driver kanske de (finska studenter) inte identifierar sig med. För oss är det viktigt att revitalisera finskan bland unga. Och de kan redan finska. De har vuxit upp med det och vi vill nå ut till dem som har längtat efter ett sånt här sammanhang när de vuxit upp. Och då blir det svårare att engagera dem i våra nationella aktiviteter och vi vill att de ska vara med i våra verksamheter, att det ska vara angeläget för dem. (Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Tidningen Äänet

För att skapa och stärka engagemang bland målgruppen som inte är finska studenter har Sverigefinska ungdomsförbundet tagit en rad initiativ. Förutom de redan nämnda studiecirklarna och kulturarrangemangen har förbundet aktivt stöttat en lokalförening som startat tidningen Äänet. Tidningen skriver om sverigefinsk kultur för en ung sverigefinsk publik:

De har sin redaktionsgrupp i Stockholm men i den här föreningen ska man kunna gå med oavsett var man bor. Och meningen är att man ska fånga upp folk som inte kan identifiera sig med andra föreningar. (Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Organisationen försöker också stärka banden mellan lokalföreningarna och förbundet genom att låta olika lokalförbund arrangera tillställningar med stöd och hjälp av förbundet:

“Finntastic-festivalen till exempel turnerar lite mellan olika ställen. Självtändighetsfesten är det någon förening i landet som organiserar och sen bekostar vi en del av resor och boende.” (intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

Nätverksträffar

Sverigefinska ungdomsförbundet har även fått specifika medel för att skapa networking-träffar. På dessa bjuder förbundet in representanter från lokalföreningarna på utbildningar och workshops kring styrelsearbete och föreningsverksamhet. Träffarna kommer också fungera som underlag för utvecklandet av en föreningspärm där inspiration och information som är nyttig för föreningarna ska finnas med. Genom networking-träffarna får de olika föreningarna träffa varandra och förbundet. Sverigefinska ungdomsförbundet tror att forum där föreningarna fysiskt träffar förbundet gör att barriärerna däremellan sänks vilket underlättar deltagande och aktivitet på årsmöten och förhoppningsvis skapar intresse att engagera sig på nationell nivå:

Det är ett problem (att rekrytera till förbundsstyrelsen). Kanske inte alltid som vanlig ledamot men just till ordförande och kanske vice-ordförande är det svårt. Man har fått in nomineringar men skulle vilja att det fanns fler nya. Jag tror att det beror på att det är skrämmande och det är väl det att vi behöver mer verktyg för att träffa oss, som networking-träffarna.

(Intervju Sverigefinska ungdomsförbundet)

”Vi är mer än en bank”

För JUS ser medlemsengagemanget och kontakten mellan föreningarna och förbundet till viss del annorlunda ut. I de större städerna där majoriteten av målgruppen finns är många på något sätt involverade i den judiska gemenskapen innan de blir medlemmar i en JUS-förening:

Det börjar väl ofta med att de går på aktiviteterna och sen går med i styrelsen eller startar något eget. Församlingen arrangerar också sommarlägren i Glämssta. Så många åker till Glämssta som barn och sen när de är tonåringar så jobbar de där som ledare. Så många kommer nog in genom aktiviteter de gjort som barn som de sen vill engagera sig i när de blir äldre. (Intervju JUS)

JUS menar, i likhet med Sverigefinska ungdomsförbundet, att kopplingen mellan föreningarna och förbundet ofta är svag. För många medlemmar ses förbundet i första hand som den där organisationen varifrån den lokala föreningen söker pengar för egna verksamheter. JUS har svårt att värva till förbundsstyrelsen och arbetar med att bygga upp en bättre kontakt mellan föreningar och förbundet:

Jag vet hur jag var själv när jag var engagerad i Malmö-föreningen. När jag då blev inbjuden till förbundets årsmöte i Stockholm tänkte jag att 'just de, det är dom vi får pengar från'. Men den bilden arbetar vi för att förändra. Vi har till exempel blivit bättre på att synas utåt i vårt påverkansarbete. Och då ser folk att vi också gör annat än att bistå med pengar.

För en viktig del av vår uppgift är att vara judiska ungdomars röst utåt. Om vi tydligt kan förmedla det blir folk också mer engagerade i våra frågor. Därigenom kan vi motverka bilden av oss på förbundet som bara en bank och visa att vi också deltar i debatten företräder judiska unga intressen och rättigheter. (Intervju JUS)

JUS upplever dock att det är svårt att stärka föreningarnas band till förbundet genom att anordna egen större aktiviteter och verksamhet. Sådant leder ofta till kritik från föreningar som menar att resurserna bör gå till deras verksamheter och inte förbundets aktiviteter:

Allting är en kostnadsfråga. Våra medlemmar vill ju ha så mycket pengar som möjligt till deras verksamheter. Då är det svårt att motivera för dom att förbundet ska ta en större del av kakan för att göra saker som andra inte gör. För många medlemmar vill att vi ska ha sp lite utgifter som möjligt så att vi kan lämna över det mesta till föreningarna. Men ändå vill de att vi ska göra saker. Så vi får ofta ganska blandad kritik. (Intervju JUS)

Förbundet har på senare tid försökt balansera detta genom att skapa vissa aktiviteter för den äldre målgruppen, de mellan 25–30, eftersom man ser att engagemanget i den åldern ofta avtar:

Den svåraste åldern att nå för oss är 25 år och uppåt. Så det är dom vi satsar på. Vi hade valdebatter, fler kulturevenemang, fler shabat-middagar fast för en äldre målgrupp. Men de äldre är också kräsna, för de vill inte gå på evenemang där det är en massa 18-åringar, så då sätter vi en högre åldersgräns. Sen har vi after-work-verksamheten som vi nu försöker få igång en gång i månaden. (Intervju JUS)

Nya lokalföreningar

Även Sáminuorra har problem att upprätthålla engagemang bland den äldre målgruppen men tror att de nya lokalföreningarna som är under uppstartande kan hålla kvar medlemmar längre:

Nu med lokalföreningar har det blivit mycket lättare att skapa mötesplatser. Det är där vi har gått framåt allra mest. Och där är en sorts utmaning att stötta och hjälpa till för att få kontinuitet även när folk blir äldre. Vi har störst aktivitet mellan 15–18 år. (Intervju Sáminuorra)

Årsmötets roll

Förutom uppstartandet av lokalföreningar har Sáminuorras årsmöte de senaste tio åren fyllt en viktig funktion vad gäller medlemskontakt och engagemang. Årsmötet är högt prioriterat inom organisationen och under möteshelgen anordnas ofta en stor bankett och andra aktiviteter:

Vi började med det här (stora årsmöten) 2008. Innan dess var årsmötena något man strök av. Och så är det i många andra organisationer. Att det kommer de närmast sörjande liksom. Men det är sånt gyllene tillfälle att dels samla alla och få höra alla tycker. Alltså vanliga ungdomar som kanske inte är insatta i ungdomspolitik och samisk politik. Vad de ha för prioriteringar och dels att få unga engagerade. (Intervju Sáminuorra)

Nuförtiden brukar hundratal samiska barn- och unga närvara vid årsmötet som ambulans mellan olika platser runt om i Sápmi. Sáminuorra tror att det finns flera anledningar till att årsmötena har blivit en så populär mötesplats för unga samer:

Naturligt tror jag att det finns ett sug av att träffas. Det samiska samhället är lite så, man är utspridd och så träffas man väldigt många samtidigt. Så det är lite festhelger och de är lite olika på olika ställen i Sápmi. Men den traditionen är på något sätt inbyggd i samhället. Jag var inte i styrelsen då så jag vet inte riktigt hur man tänkte men säger man att den här helgen så kan du åka för 200 spänn och åka och träffa 100 samer i din ålder, då åker man. Eller så skickar föräldrarna en. Det är ett vanligt modus, att föräldrarna skickar iväg en.

(Intervju Sáminuorra)

8.7 Olika vägar till att engagera medlemmar

Engagemanget inom lokalföreningarna och kopplingen mellan föreningar och förbund är en stor utmaning för samtliga intervjuade organisationer. Det finns en rad metoder för att möta utmaningarna men en vanligt strategi bland organisationerna är att anordna olika typer av kulturverksamheter som engagerar både föreningar och förbund. Ett viktigt mål för flera av organisationerna är att minska avståndet mellan föreningsmedlemmar och förbundsstyrelsen varför det beskrivs som centralt att synliggöra för medlemmarna att förbundet är mer än en remissinstans för politiskt påverkansarbete, eller bank att vända sig till när lokalföreningen söker medel.

Det är förstås en svår avvägning för förbunden att avgöra hur mycket verksamhet man ska driva centralt gentemot att fokusera på att stötta lokalföreningarnas egna verksamheter. Sáminuorras stora satsning på årsmöte sker någonstans på bekostnad av andra lokala satsningar men man upplever att nyttan överväger förlusterna. Judiska Ungdomsförbundet har valt att gå en annan väg där förbundet snarare anordnar mindre aktiviteter för att hålla nere på kostnaderna men ändå skapar värde för sina medlemmar. Sverigefinska Ungdomsförbundet har särskilt fokuserat på att tillsammans med lokalföreningar anordna kulturevenemang och skapa networkingträffar där föreningar och förbund träffas och utbyter erfarenheter. Det finns alltså flera vägar att gå för att knyta samman förbund och föreningar och skapa ett djupare engagemang inom organisationen.

9. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Som vi sett i den här rapporten finns det stora olikheter mellan de olika nationella minoritetsförbundet. Inte minst vad gäller vilka politiska frågor som drivs och hur förutsättningarna för de olika minoritetsgrupperna ser ut. LSU:s bild är att uppmuntran från externa parter till gemensam samverkan och organisation kring politiskt påverkansarbete och sakfrågor kan vara ineffektiv.

Det riskerar att undantränga frågor som är viktiga för vissa organisationer samtidigt som områden som traditionellt kopplats till minoritetspolitik men inte berör alla organisationer tenderar att dominera agendan. LSU:s slutsats är därför att politiska sakfrågor bör avhandlas med den enskilda organisationen som utgångspunkt och inte blint leta efter gemensamma lösningar baserade på antagna likheter.

Dock har vi också sett att det finns likheter mellan organisationerna. Inte minst vad gäller organisatoriska aspekter och brister inom samverkan med det offentliga. Vad gäller samverkan och politisk delaktighet upplever organisationerna bristande tid och resurser för att delta på ett kvalitativt vis, att samverkan många gånger upplevs forcedad och inte alltid leder till reell politisk delaktighet. LSU:s bild är att de nationella minoritets- och urfolksorganisationerna därför bör ges större resurser för att delta i samråd, att de blir involverade i ett tidigare skede i processen där de får vara med och utforma agendan, samt att samråd i högre utsträckning sker tillsammans med politiska beslutsfattare snarare än tjänstepersoner.

Flera organisatoriska förutsättningar delas också av förbunden. Målgruppen är begränsad och ofta spridd över landet. Detta försvårar lokal organisering samtidigt som både de personalmässiga och ekonomiska resurserna är begränsade. Som vi sett bemöter förbunden utmaningarna genom kreativa verksamhetsval som syftar till att på olika sätt synliggöra, påverka, utbilda, skapa mötesplatser och arrangemang. Vi har också sett hur flera av förbunden tar på sig uppdrag som de egentligen menar borde ligga inom det offentliga ansvar, till exempel vad gäller kunskapshöjande insatser. Det är därför viktigt att det offentliga tar sitt lagstadga-

de ansvar för kunskapsspridning. Både när det kommer till upplysning om vilka rättigheter man har som tillhörande minoritet eller urfolk, men också generella kunskapshöjande insatser om nationella minoriteter och urfolk.

Utifrån slutsatserna av den här rapporten menar vi att de utmaningar och förutsättningar som beskrivs av de nationella minoritets- och urfolksförbunden även har relevans för andra barn- och ungdomsorganisationer som tampas med en begränsad och spridd målgrupp, begränsade resurser och som genom kreativa verksamheter arbetar för att nå ut och engagera barn och unga.

Den här rapporten kan därför förstås på två nivåer. Dels som en beskrivning av nationella minoritets- och urfolks barn och ungdomsorganisationers arbete, utmaningar och förutsättningar. Men också som en inblick i det unga civilsamhället mer generellt med vitt skilda politiska intressen och sakpolitiska formuleringar men med ofta liknande organisatoriska och förenings-strategiska förutsättningar och utmaningar.

KÄLLFÖRTECKNING

Skr. 2017/18:282 - Regeringens skrivelse 2017/18:282.
Nystart för en stärkt minoritetspolitik.

Prop. 2017/18:199 - Regeringens proposition 2017/18:199.
En stärkt minoritetspolitik.

minoritet.se. Länk: <http://minoritet.se/minoritetspolitik>. [Hämtad: 2018-12-11]

minoritet.se Länk: <http://www.minoritet.se/5102> [Hämtad: 2018-03-27]

Lagrådet 2009 – Lagrådsremiss.
Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna.

Rapport 2018:5 - Nationella minoriteter och minoritetsspråk. Minoritetspolitikens utveckling 2017. Länk: <http://www.minoritet.se/4909> [Hämtad 2018-12-11]

Röda Korset 2011. Nationella minoriteter och urfolk – skydd och rättigheter.
saminuorra.org

Ungfin.se. Länk: <https://ungfin.se/sv/om-oss/> [Hämtad: 2018-12-11]

skolverket.se. Länk: <https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../elev-eller-foralder/elevs-rattigheter/ratten-att-utveckla-sitt-nationella-minoritetsprak>
[Hämtad: 2018-12-11]

EN RAPPORT AV LSU – SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER

E-post: info@lsu.se

Skriven av: Hampus Nilsson

Projektledare: Rebecka Stenkvist

Projektmedarbetare: Juhán Niila Stålkka

År: 2019

LSU

LSU samlar
Sveriges ungdoms-
organisationer för att
gemensamt förbättra
förutsättningarna för
ungas organisering,
i Sverige och
i världen.